

Asia: VN/10556/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta

Ehdotettu yleistuki selkeyttää hallinnollisesti sekä etuushakemusten että palveluprosessien kulkua. Yleistuki yhdistää erilliset perusturvaetuudet yhdeksi kokonaisuudeksi, mikä helpottaa kokonais kuvan hahmottamista työnhakijan näkökulmasta. Yksi hakemus ja yksi päätös vähentävät asiointitarvetta ja yksinkertaistavat etuusjärjestelmää. Yleistuki keskitetään yhteen lomakkeeseen ja verkkoasiointiin, mikä on tarkoituksenmukaista monen työnhakijan kannalta. Samalla on hyvä varmistaa se, että myös digipalveluissa tukea tarvitsevilla on mahdollisuus verkkoasiointiin. Tärkeää on, että etuutta voi hakea myös perinteisesti ilman digitaalisuutta.

- Lausuttavaa esityksen vaikutuksista kotitalouksiin

Esityksessä ehdotettu yleistuki olisi uusi tarveharkintainen etuus, joka korvaisi nykyiset peruspäivärahan ja työmarkkinatuen. On kuitenkin huomattava, että tarveharkintaisuus ei saa johtaa siihen, että vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien ryhmien oikeus toimeentuloon heikentyy entisestään.

Yleistuki selkeyttää ja helpottaa tuenhakijoiden näkökulmasta asiointia, kun etuusjärjestelmä yksinkertaistuu. Kuitenkin yleistuen suuruus vaikuttaa keskeisesti siihen, onko korvaava etuus tuen saajien näkökulmasta selkeä parannus nykyiseen. On todennäköistä, että yleistuen saajille syntyisi edelleen usein tarve viimesijaiselle toimeentulotuelle, mikäli yleistuen taso jää alhaiseksi eikä yleistukeen tehdä indeksikorotuksia. Lisäksi, vaikka teknisesti prosessi yksinkertaistuu, tuen kytkeminen tiukemmin velvoitteisiin (esim. työnhaku, koulutus, kuntoutus) voi kasvattaa niiden asiakkaiden riskiä jäädä ilman yleistukea, jotka eivät kykene täyttämään ehtoja. Tämä voi lisätä kotitalouksien riskiä köyhyyteen ja huono-osaisuuteen.

- Lausuttavaa esityksen vaikutuksista toimeenpanijoihin

-

- Lausuttavaa esityksen muista vaikutuksista

Yleistukilain lisäksi on vireillä lukuisia muita hallituksen esityksiä mm työttömyysturvaseuraamuslaki, toimeentulotukilain kokonaisuudistus ja näiden esitysten kokonaisvaikutusten arviointia ei ole tehty ja ne saattavat johtaa työttömän työnhakijan tilanteessa kohtuuttomiin ratkaisuihin.

- **Lausuttavaa yleistukilain yleisistä säännöksistä (1 luku)**

- **Lausuttavaa yleistuen saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä (2 luku)**

Työvoimaviranomaisen palveluprosessiin kuuluvien työnhakukeskustelujen järjestämistapaa ja sisältöä muutettaisiin yleistuen saajan työttömyyden pitkittyessä. Työnhakukeskustelut ovat vaikuttavampia yleensä työttömyyden alkuvaiheessa ja siten on hyvä, että erityisesti nuorten syrjäytymiseen ja työttömyyden pitkittymiseen pyritään vaikuttamaan sillä, että alle 25-vuotiaiden osalta työnhakukeskusteluja tullaan järjestämään muita aiemmin ja useammin. Palvelujen saatavuuteen tulee kiinnittää huomiota, jotta tuki ei typisty keskusteluihin.

- **Lausuttavaa yleistuen määräytymisperusteista (3 ja 4 luvut)**

-

- **Lausuttavaa yleistuen toimeenpanosta ja muutoksenhausta (5 ja 6 luvut)**

-

- **Lausuttavaa yleistuen tietojen saamista ja luovuttamista koskevista ehdotuksista (7 luku)**

-

- **Lausuttavaa yleistuen rahoituksesta (8 luku)**

-

- **Lausuttavaa yleistukilain ehdotetusta voimaantulosta (9 luku)**

-

- **Muuta lausuttavaa ehdotetusta yleistukilaista**

Eri lakien yhteisvaikutus voi johtaa siihen, että asiakas pallotellaan eri etuuslajien ja viranomaisten välillä erityisesti haastavassa työmarkkina-asemassa olevien kohdalla. Esim toimeentulotukilaki velvoittaa aina hakemaan ensisijaista etuutta. Jos työn työnhakija tarvitsee vahvaa tukea työmarkkinoille pääsemiseksi ja hän ei saa tarvittavia kuntoutustoimenpiteitä työvoimaviranomaisen näkemyksen mukaan työnhakijan tulee hakea kokoaikatyötä. Työtön työnhakija ei kykene kokoaikaiseen työhön ja työttömyysturvaetus katkaistaan, jolloin asiakas putoaa viimesijaiselle perustoimeentulotuelle ja Kela velvoittaa asiakasta ilmoittautumaan uudestaan työttömäksi työnhakijaksi.

Alle 25-vuotiaiden aktivointijakson alkamista vasta 8kk työttömyysjakson jälkeen on erittäin huono ehdotus. Tutkimusten mukaan työttömyyden alkuvaiheessa (alle 3kk) järjestetty henkilökohtainen aktivointi vähentää merkittäväksi työttömyyden pitkittymistä ja syrjäytymistä. Henkilökohtaisen

kasvokkaiset työnhakukeskustelut riittävän usein on tärkeä asia, mutta on tärkeää, että ne eivät jää pelkiksi keskusteluiksi vaan myös palvelujen saatavuuteen on kiinnitettävä huomiota.

- Lausuttavaa peruspäivärahaa koskevien säännösten kumoamista koskevasta ehdotuksesta
-
- Lausuttavaa työmarkkinatukea koskevien säännösten kumoamista koskevasta ehdotuksesta
-
- Muuta lausuttavaa työttömyysturvalakiin ehdotetuista muutoksista
-
- Lausuttavaa yleistuen saajalle järjestettävien työnhakukeskusteluiden jaksosta
-
- Lausuttavaa yleistuen saajalle järjestettävien työnhakukeskusteluiden sisällöstä
-
- Muuta lausuttavaa työvoimapalveluiden järjestämislakiin ehdotetuista muutoksista
-

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

-

Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 12 §:n 2 momentin muuttamisesta

-

Laki eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 annetun lain muuttamisesta

-

Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta

-

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta

-

Laki takuueläkkeestä annetun lain 19 §:n muuttamisesta

-

Laki kansaneläkelain muuttamisesta

-

Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta

-

Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjän eläkelain 32 ja 46 §:n muuttamisesta

-

Laki merimieseläkelain muuttamisesta

-

Laki julkisten alojen eläkelain muuttamisesta

-

Laki työtapaturma- ja ammattitautilain 141 §:n muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 97 §:n muuttamisesta

-

Laki asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain 7 §:n muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

-

Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

-

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta

-

Laki merityösopimuslain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 45 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 2 ja 31 a §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain 93 §:n muuttamisesta

-

Laki evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annetun lain 60 §:n muuttamisesta

-

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 20 ja 21 §:n muuttamisesta

-

Laki ulosottokaaren muuttamisesta

-

Laki oikeudenkäynnistä vakuutusoikeudessa annetun lain 6 §:n muuttamisesta

-

4. Muuta lausuttavaa

-

Liakka Anna-Riitta
Kymenlaakson hyvinvointialue